

Bydgoszcz, dnia 28.04.2015

Ocena

rozprawy doktorskiej mgr Danuty Ochotnej pt: ***Zróżnicowanie form komunikacyjnych na „agorze wirtualnej”: analiza komunikacji werbalnej i niewerbalnej w odniesieniu do hybrydowego porządku komunikacyjnego.***

Przedłożona mi do recenzji rozprawa składa się z pięciu rozdziałów w tym załączników związanych z przeprowadzonymi badaniami i wyczerpującej bibliografii obejmującej 115 pozycji.

Rozdział pierwszy dysertacji dotyczy wybranych modeli komunikacyjnych. Autorka omawia proces komunikacji koncentrując się na roli nadawcy i odbiorcy komunikatu jednocześnie podkreślając, że aby mogło dojść do nadania i odebrania treści potrzebny jest kanał, nadajnik i odbiornik służący do odbioru informacji. Prezentuje w związku z tym różne modele komunikacyjne. Na szczególną uwagę zasługuje model sprzężenia zwrotnego de Fleur'a, który uwzględnia działania ze strony odbiorcy, nadawcy i publiczności otrzymującej komunikat. Oprócz tego ten model dotyczy aktu komunikacji zachodzącego na agorze wirtualnej między użytkownikami Internetu przy użyciu takich narzędzi jak komunikatory internetowe, czaty, czy też SMS-y.

Doceniam Jej fragment pracy dotyczący omówienia ludzkiego uczestnika komunikacji (HCA) w oparciu o teorię Puppla, swojego Mistrza.

W dalszej części tego rozdziału przedstawione zostały różne porządki komunikacyjne, nawet roślinne i zwierzęce. Oczywiście, nas interesuje szczególnie ludzki porządek komunikacyjny, gdzie Doktorantka bierze pod uwagę porządek wokalno-słuchowy, wzrokowo-dotykowy i synergiczny porządek hybrydowy.

Ważnym elementem tego rozdziału jest prezentacja syndromów komunikacyjnych: syndromu Oskara, syndromu Guliwera i syndromu Petroniusza, których obecność odnajdujemy w części eksperymentalnej tej pracy.

Rozdział drugi dotyczy ekonomii języka jako instytucji. Na uwagę zasługują zagadnienia związane z funkcjonowaniem agory realnej i wirtualnej jak również różnice zachodzące między nimi. Osobiście nie doceniam wysoko zagadnień ekonomicznych poruszonych w tym rozdziale. Uważam, że zamiast tego należałoby zająć się np. lingwistyką tekstu. Godne podkreślenia są natomiast zagadnienia związane ze sprawnością i kulturą języka. Ważna jest też kwestia świadomości językowej i lingwistycznej. Na pochwałę zasługuje przedstawienie komunikacji na agorze wirtualnej. Zgadzam się z Autorką, że komunikator musi dostosować środki językowe do kompetencji komunikacyjnej odbiorcy komunikatu. Należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że sprawność, kultura języka oraz świadomość językowa i lingwistyczna decydują o efektywności komunikacji.

Według Autorki ogromny wpływ na język wywierają media. Nasuwa mi się w związku z tym pytanie, czy rzeczywiście media wpływają negatywnie na język? Może trzeba by doszukiwać się też ich pozytywnego wpływu.

Kolejny rozdział dotyczy komunikacji na agorze wirtualnej. Na początku Doktorantka prezentuje istotę agory w przestrzeni publicznej, w dalszej kolejności poddano dyskusji użycie zasobów językowych w oralno-wokalnym porządku w rzeczywistości fizycznej w zakresie komunikacji międzyosobowej, dostrzega ona też różne role społeczne np. różnice w komunikowaniu się kobiet i mężczyzn – co świadczy o nieco innej percepcji świata. Atutem tego rozdziału są podane strategie komunikacyjne wykorzystywane przez odbiorców komunikatu, takie jak: parafraza, pytania, potwierdzenie czy też informacja zwrotna.

Brakuje mi tu jednak omówienia zagadnień paralingwistycznych (niewerbalnych) w przekroju międzykulturowym. Sądzę, że miałyby one związek z emotikonami na agorze wirtualnej i nie tylko.

Za bardzo cenne i istotne uważam też teorię Hartley'a dotyczące komunikacji międzyludzkiej a zwłaszcza takich aspektów jak: otwarcie i zamknięcie aktu komunikacji. Słuszne są też wyróżnione trzy style słuchania: udający słuchacze, ograniczeni słuchacze i egocentryczni słuchacze. Odślaniane Ja jako przekazywanie przez autora komunikatu na temat samego siebie jawi się ważnym elementem tego zagadnienia.

Autorka słusznie zauważa, że bariery komunikacyjne i inne nieporozumienia mogą doprowadzić do konfliktu między komunikatorami. W dalsze części rozdziału wyszczególnione zostały zasoby językowe i niejęzykowe stosowane w hybrydowym porządku komunikacyjnym. Relacje na agorze niewerbalnej obejmują grupy dyskusyjne, gry internetowe, pocztę e-mail, czaty i blogi. Częstą formą zachowań niewerbalnych są emotikony wyrażające emocje na agorze wirtualnej. W związku z tym powstaje pytanie, czy zasoby niejęzykowe mogą być realizowane na agorze wirtualnej tak samo jak w wokalnno-oralnym porządku komunikacyjnym na agorze realnej?

Ostatni rozdział dysertacji obejmuje wyniki przeprowadzonych badań. Teksty do badań zostały zaczerpnięte z Internetu i poddane analizie ze względu na rodzaj zdań, interpunkcję, słownictwo, skróty językowe oraz emotikony. Doktorantka dokonała też wnikliwej oceny ankiety na temat językowych i niejęzykowych form stosowanych na agorze wirtualnej i realnej.

Mgr Ochotna słusznie stwierdza, że język stosowany na agorze wirtualnej jest nieformalny, zawiera wiele skrótów i emotikonów.

W Jej przekonaniu komunikacja na agorze wirtualnej przebiega w porządku komunikacyjnym obejmującym obie modalności: wzrokowo-dotykową i wokalnno-słuchową.

Analiza tekstów z Internetu wskazuje, że w komunikacji na agorze wirtualnej wykorzystywane są czaty, blogi, fora i komunikaty SMS-owe z zastosowaniem różnych form komunikacyjnych. Godny podkreślenia jest fakt wykorzystywania skrótów językowych na agorze wirtualnej.

Doktorantka doszła do wniosku, że to właśnie wiek decyduje o tym, czy skróty są zaczerpnięte z języka polskiego, czy też angielskiego. Badanie wykazało, że skróty zaczerpnięte z języka angielskiego są stosowane w średnim wieku, natomiast w wieku powyżej 30 roku życia pochodzą raczej z języka polskiego.

Z przeprowadzonych badań wynika, że młodzież między 14 a 15 rokiem życia częściej używa skrótów zaczerpniętych z języka angielskiego niż z polskiego.

Doktorantka stwierdza też, że komunikatorzy na agorze wirtualnej przejawiają cechy charakterystyczne dla syndromu Guliwera. Z jej analizy wynika, że następuje wyłączenie pierwszego porządku audio-wokalnego na rzecz hybrydowego porządku komunikacyjnego.

Mgr Ochotna tłumaczy ten fakt wszechobecnością agory wirtualnej i łatwym dostępem do niej. Zdaniem Autorki zbyt częste wykorzystywanie tego porządku komunikacyjnego na agorze wirtualnej może przynieść negatywny skutek w zubożeniu zasobów językowych uczestników komunikacji oraz w pogorszeniu się relacji międzyosobowych na agorze realnej.

Zgadzam się Doktorantką, że porządek audio wokalny jest najważniejszy w komunikacji międzyludzkiej.

Oceniana przeze mnie praca doktorska mgr Danuty Ochotnej posiada wysokie walory badawcze, jest ważnym i nowatorskim ujęciem naukowym, które może być wykorzystywane w językoznawstwie.

Przedstawiona mi do recenzji dysertacja doktorska napisana jest w poprawnym języku i spełnia wymogi stawiane pracy doktorskiej.

Przedkładam więc wniosek o uznanie tej pracy jako zupełnie wystarczającej i dopuszczenie jej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. Zenon Grabarczyk